

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
25/01067-2

Saksbehandler:
Lise K. Raffelsen Hope

Dato:
13. mars 2026

Høringssvar – forslag til endringer i tobakksskadeloven med forskrifter

Barneombudet takker for muligheten til å komme med innspill til Forslag om endringer i tobakksskadeloven med forskrifter (gjeninnføring av forbud mot nesetobakk, videre standardisering av snus mv.). Dette høringssvaret sendes inn via departementets digitale skjema for høringsinnspill.

Vi vil berømme departementets tydelige prioritering av barn og unge i dette lovforslaget. Forslagene er viktige for å redusere barns tilgang til produkter som kan føre til avhengighet og helseskader, og de følger opp nasjonale mål i folkehelsepolitikken. Tiltakene vil samlet sett bidra til et mer helsefremmende oppvekstmiljø for barn og unge.

Barneombudet støtter departementets forslag til skjerpede reguleringer i tobakksskadeloven

Endringene er nødvendige for å:

- beskytte barn og unge mot helseskadelig nikotinbruk
- hindre utvikling av avhengighet i ung alder
- redusere markedsføring og tilgjengelighet av produkter som særlig appellerer til barn
- sikre at prinsippet om barnets beste får avgjørende betydning i utviklingen av lovverket

Overordnede vurderinger – Barn og unge som særlig sårbar gruppe

Departementets høringsnotat understreker at barn og unge er særlig sårbare for skader ved bruk av tobakk og nikotinprodukter. Som departementet viser til, kan nikotin påvirke utviklingen av hjernen hos barn og unge og øke risikoen for helseplager og avhengighet senere i livet.

Dette er alvorlig og understreker behovet for et sterkt og tydelig regelverk som beskytter barn og unge mot produkter som kan gi varig helseskade. Barneombudets slutter seg til disse vurderingene.

Tiltak som styrker folkehelsearbeidet for barn og unge

Departementets forslag følger opp målene i Meld. St. 15 (2022–2023) *Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar*. Meldingen legger særlig vekt på tidlig

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

forebygging, redusert tilgang til helseskadelige produkter og tiltak som kan hindre at barn og unge begynner å bruke nikotin. Den understreker også behovet for tiltak som kan bidra til sosial utjevning.

Som departementet beskriver, er tiltakene i høringsnotatet – gjeninnføring av forbudet mot nesetobakk, standardisering av snus og utvidelse av tobakksforbudet i skoler og barnehager – i tråd med disse målene. Barneombudet vurderer derfor forslaget som et nødvendig og helhetlig virkemiddel i det videre folkehelsearbeidet

Videreføring av forbudet mot e-sigaretter – med og uten nikotin

Barneombudet støtter departementets forslag om å videreføre forbudet mot e-sigaretter med nikotin. Regjeringen har satt som mål at barn født i 2010 og senere ikke skal bruke tobakk eller nikotinprodukter. Å åpne for salg av nikotinholdige e-sigaretter vil være i strid med dette målet og med statens forpliktelser etter barnekonvensjonen, særlig artikkel 3 om barnets beste og artikkel 24 om barns rett til høyest oppnåelige helsestandard. Et opphevet forbud vil redusere barns beskyttelse og øke risikoen for at flere unge utvikler avhengighet og helserelaterte utfordringer.

Barneombudet støtter også departementets forslag om å videreføre forbudet mot nikotinfrie e-sigaretter. Departementet viser til forskning som dokumenterer at ungdom som bruker slike produkter har klart høyere risiko for å begynne å røyke vanlige sigaretter. Når nikotinfrie e-sigaretter kan fungere som en inngangsport til nikotinbruk, er et videreført forbud nødvendig for å hindre dette og for å sikre et sterkt forebyggende vern rundt barn og unge.

Presisering av at unntaket kun gjelder tradisjonell snus

Barneombudet støtter departementets forslag om å klargjøre at unntaket i lovverket kun gjelder tradisjonell snus. Dette vil bidra til å hindre at nye og lignende produkter kommer på markedet, og dermed redusere risikoen for at tobakk- og nikotinindustrien finner omgåelser som særlig appellerer til unge.

Det er bekymringsfullt at bruken av tradisjonell snus er høy blant ungdom. Å åpne for nye produkter vil ytterligere øke tilgjengelighet og risiko.

Barnets beste som grunnleggende hensyn

Barneombudet er positiv til at hensynet til barnets beste løftes tydelig frem i høringsnotatet. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle beslutninger som påvirker barn, og dette følger direkte av Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3. I generell kommentar nr. 16 presiserer FNs barnekomité at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i all regulering som berører næringsvirksomhet.¹ Dette innebærer at staten må sikre at produktutforming, markedsføring og tilgjengelighet ikke utsetter barn for helserisiko eller skader deres utvikling.

Barneombudet mener departementets forslag følger denne plikten på en god måte.

Barns rett til helseinformasjon og vern mot markedsføring

Barn og unge er særlig utsatt for markedsføring i digitale rom – som fra influensere, sosiale medier og kommersielle aktører som retter seg mot unge for å skape nye brukere. FNs

barnekomité understreker i generell kommentar nr. 25 at barn skal beskyttes mot skadelig digital markedsføring.ⁱⁱ Dette gjør det nødvendig med et regelverk som beskytter barn på en effektiv og fremtidsrettet måte.

Barneombudet støtter derfor forbud mot smakstilsetninger, strengere krav til emballasje og et forbud mot såkalt «brand stretching», der produsenter bruker merkevaren sin på andre produkter for å omgå regelverket. Disse tiltakene vil redusere barns eksponering for påvirkning som ellers kan nå dem uhindret og uten at myndighetene har mulighet til å føre godt tilsyn.

Utviklingen i markedet for nikotinprodukter skjer raskt, og nye produkter og markedsføringsmetoder gjør at regelverket lett kan bli utdatert. Barneombudet mener derfor at lovverket må være teknologinøytralt. Det vil sikre at reguleringen også omfatter framtidige produkter og digitale strategier, og hindre at smutthull oppstår.

Barneombudet anbefaler at departementet følger nøye med på hvilke virkninger regelendringene får. Det gjelder særlig om bruken av nikotinprodukter blant barn og unge faktisk går ned, om tilsyn og håndheving fungerer godt nok, og om det blir nødvendig med ytterligere tiltak for å nå målene i folkehelsepolitikken. Dette er avgjørende for at regelendringene skal gi ønsket effekt.

Barns rett til medvirkning

Barn og unge har etter barnekonvensjonen artikkel 12 og Grunnloven § 104 rett til å bli hørt i spørsmål som angår dem. Vi oppfordrer departementet til at barn og unge involveres i utformingen av informasjonstiltak. De har viktig kunnskap om hvordan nikotinprodukter brukes, markedsføres og oppleves i deres hverdag. Deres stemmer vil gjøre reguleringen mer treffsikker og deres erfaringer og perspektiver bør aktivt innhentes i arbeidet med evaluering

Avslutning

Barneombudet støtter departementets forslag til endringer i tobakksskadeloven og vurderer dem som nødvendige og riktige grep for å beskytte barn og unge. Forslagene er godt forankret i barnekonvensjonen, Grunnloven og nasjonale folkehelsemål. Vi oppfordrer departementet til å holde barnets beste som overordnet hensyn i den videre prosessen.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Lise K. Raffelsen Hope
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

ⁱ FNs barnekomité (2013). General Comment No. 16.

ⁱⁱ FNs barnekomité, Generell kommentar nr. 25 (2021) om barns rettigheter i det digitale miljøet, avsnitt 41.